

Missional Theology: An Introduction

John R. Franke

Baker Academic, 2020

180 sider

Anmeldt av Frank-Ole Thoresen

John R. Franke er Dr.Phil fra University of Oxford, og er professor i Religionsstudier og Missiologi ved Evangelische Theologische Faculteit (ETF) i Leuven i Belgia. Franke har hatt en rekke ulike posisjoner og verv, blant annet har han siden 2011 vært koordinator for det innflytelsesrike The Gospel and Our Culture Network. Han står bak et betydelig forfatterskap av artikler, bokkapitler og bøker. Frankes forfatterskap kretser i stor grad omkring temaer knyttet til kontekstuell teologi og kirkens respons på den postmoderne vendingen.

Denne boken berører samme tematikk, og er bygget opp over de fem hovedkapitlene *Missional God*, *Missional Church*, *Missional Theology*, *Missional Multiplicity* og *Missional Solidarity*. Gjennom boken bygger forfatteren opp en argumentasjon for sin måte å tilnærme seg teologien på. Til slutt har forfatteren inkludert en 10 siders oppsummering av hovedpunktene i boken. Dette er nyttig og gir en god og relativt kortfattet oversikt over forfatterens argumentasjon.

Misjonsteologien har på et vis vært under faglig press. Historisk har misjonsbegrepet og misjonsfaget vært knyttet til kirkens misjonsoppdrag i et globalt perspektiv. Etter hvert som *Missio Dei* tilnærmingen kom til å dominere misjonsteologien har missiologien som fagfelt opplevd et slags dilemma. For dersom misjon ikke først og fremst dreier seg om kirkens misjonsoppdrag, men snarere om Guds sendelse av Sønnen og Ånden, og kirkens sendelse til verden på et overordnet plan, ender missiologien som fagfelt opp i et slags vacuum. Kirken har oppdaget missiologiens sentrale betydning for teologien, samtidig står misjonsfaget i fare for å miste noe av sin egenart.

Også hos Franke blir all teologi på en måte misjonsteologi. Han tar utgangspunkt i gudsforståelsen og beskriver Gud som misjonal i sitt vesen. Treenigheten er et vedvarende uttrykk for en relasjonell Gud i et harmonisk fellesskap, der personene i treenigheten konstant sender og mottar kjærlighet. Alle Guds handlinger i verden må derfor forstås på samme vis. Guds skapelse, opprettholdelse og frelse er uttrykk for Guds misjonale karakter, der Gud ønsker at mennesket skal få del i hans kjærlighet. Kirkens misjon er derfor knyttet til å «virkeliggjøre» denne utadrettede kjærligheten på jorden. Det innebærer både å leve annerledesliv der Kristi etterfølgere blir preget av Den hellige ånd, og å skape fellesskap som kan være en forsmak på himmelen.

Franke gir videre uttrykk for et svært positivt syn på kirkens mulighet til å skape endring i verden, og han representerer i så måte en markant realisert eskatologi. Frelse presenteres i mindre grad som personlig og eskatologisk frelse. Fokuset er snarere på frelse som å bringe fred og harmoni på jorden, «der alle har nok og ingen er redde». Her henter han impulser fra frigjørings-teologien (særlig Gustavo Gutiérrez) med vektlegging av frelse som politisk frigjøring fra undertrykkende strukturer. For kirken betød dette i antikken å bringe fred mellom jøder og hedninger, i det kristne Europa å bringe fred mellom ulike kristne grupper og i vår tid å bringe fred mellom de ulike religionene. Selv om Franke anerkjenner at Guds endelige vilje ikke kan oppnås før i en eskatologisk fremtid, er teologiens oppgave å «Assist the community of Christ's followers in their missional vocation to live out this vision of the people of God in the particular social-historical context in which they are situated» (91).

Et viktig poeng hos Franke er at all teologi er kontekstuell. Kapittel 3 dreier seg i hovedsak om kontekstualiseringstematikk. I sin metodiske tilnærming til kontekstualisering som en «forhandling» mellom Skrift og kontekst henter han impulser fra kjente skikkelser som Lesslie Newbigin (1909-1998) og Stephan Bevans (f. 1944).

Kirkens misjonsoppdrag innebærer at evangeliet stadig reforhandles i nye kontekst-er, og en uendelig kirkelig pluralitet er derfor en del av teologiens natur. I korrespon-danse med postmoderne tenkning avvises det universelle, generelle og teoretiske, og det lokale, partikularistiske og praktiske omfavnes.

Også Bibelen er kontekstuell, ettersom den inneholder et mangfold av ulike vitnesbyrd om Guds åpenbaring, gitt fra ulike perspektiver, tider og kontekster. Dette innebærer at det aldri vil være mulig eller ønskelig for kirken å presentere bare ett, enhetlig, vitnesbyrd om den kristne troen. Bibelen skal leses som en «enhet i pluralitet og en pluralitet i enhet». Det er Gud som er sannheten, Guds inspirerte ord er en unik autoritet som vitner om sannheten. Også kirken vitner om sannheten i et stadig voksende antall av kontekstuelle vitnesbyrd.

Det innebærer imidlertid ikke en grenseløs teologisk pluralisme. Franke fremholder altså at Bibelen er Guds inspirerte og troverdige ord, og at Gud har gitt kirken løfte om veiledning og visdom gjennom Ånden. Samtidig kan Gud ikke rommes i menneskets forstand, og vår forståelse vil derfor alltid være fragmentert og ufullkommen. Teologien bør derfor la hele den globale kirkens vitnesbyrd lyde, og la seg veilede av teologiske uttrykk fra den verdensvide kirken. Ikke minst fra stemmer som representerer margin-aliserte og underpriviligerte grupper. En slik prosess vil hindre fremvekst av sekterisme og motvirke faren for at kontekstuelle utfordringer i en gitt kultur medfører teologisk vranglære.

Kirkens og teologiens historie må forstås på samme vis, hevder Franke. Trosbekjennelser og teologiske rammeverk var uttrykk for troen i en gitt kontekst. Dette må innebære en mangefasettert tilnærming til kirkens og teologiens historie som en rik ressurs og kilde for teologien i dag. Derimot må dette ikke medføre en systematisering av troen i dogmer og læresetninger. Forsøk på å skape systematisk og

koherent teologi medfører en undertrykkelse av Bibelens og kirkens pluralitet og vil kunne medføre sekterisme. Misjonsteologien skal derfor være et alternativ til systematisk teologi og motstå tendenser til å arrangere enhetlige teologiske systemer. Det er uproblematisk om de mange teologiske uttrykkene står i opposisjon til hverandre. Ettersom Guds vilje er pluralitet, er eksklusivisme en motsats til Guds vilje og intensjon. En slik tilnærming «affirms that the ultimate authority in the church is not a particular source - Scripture, tradition or culture - but only the living God revealed in Jesus Christ» (134). Bibelens sterke tale om enhet og fellesskap dreier seg derfor ikke om teologisk enhet, men om å vise ydmykhet mot andre og omfavne pluralitet uten at det fører til splittelse.

Hva er det så som gjør at det finnes en kristen enhet i pluraliteten? Her støtter Franke seg på den britiske misjonshistorikeren Andrew Walls (f. 1928). Han identifiserer en historisk kontinuitet i kirken som består i at 1. Alle kristne har fått evangeliet overlevert av andre kristne og misjon har derfor vært et kjennetegn ved kirken fra begynnelsen 2. Personen Jesus har «ultimat betydning» 3. Brød, vin og vann har spilt en sentral rolle i liturgisk praksis 4. Til tross for ulik tolking og forståelse har de forholdt seg til de samme tekstene 5. De kristne har hatt en opplevelse av felles tilhørighet. Videre har evangeliet en transformativ kraft som gjør at kristne alltid vil være i et spenningsforhold til egen kultur og samfunn. Franke understreker derfor at kristen tro først og fremst er en alternativ måte å leve livet på. Og endelig, har kirken en felles fortid som den må anvende for å forstå fundamentene i troen.

Franke har gitt oss en velskrevet bok med mange spennende utfordringer. Selv synes jeg noen kortere refleksjoner omkring forholdet mellom individ og fellesskap i vestlig kultur var interessante, og disse ansatsene kunne gjerne vært utviklet videre. Boken kunne for øvrig klart seg uten en del gjentakelser, og særlig i kapitlet om Missional Theology (kap. 3) blir det mange selvfølgeligheter. Jeg synes heller ikke overskriftene i boken er veldig gode. De blir litt for generelle og gir liten hjelp til å få oversikt.

Noen kritiske refleksjoner: Frankes kritikk av systematisk teologi og systematisering av teologien blir litt naiv og kan vel til en viss grad også sies å ramme ham selv? Postmodernismens avvisning av eksklusivismen er som kjent et eksklusivt postulat. Hele Frankes teologiske tilnærming er f.eks. avhengig av en systematisk teologisk påstand om treenigheten.

En kan også spørre om det ikke er noe litt uforløst i forholdet mellom den misjonale utfordringen om å bringe endring og fred på jorden, kombinert med en kritisk tilnærming til politisk makt. Hva er forholdet mellom disse?

Selv om jeg synes mye i Frankes kontekstualiseringsmodell er spennende, forblir forholdet mellom Skrift, tradisjon og kontekst noe uavklart. Vi kan selvsagt alle være enige om at Gud er sannheten med stor S, men selv om Franke bruker sterke ord om Bibelens troverdighet er det ikke helt klart i hvilken grad Franke f.eks. vektlegger det eksegetiske arbeidet med tekstene i forhold til den kontekstuelle erfaringen.